СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 199. Джерзи Сіти, Н. Дж., понеділок, 27. серпня, 1928. VOL. XXXVI. No. 199. Jersey City, N. J., Monday, August 27, 1928. THREE CENTS.

СОБВЕЙОВА КАТАСТРОФА В НЮ ЙОРКУ

17 УБИТИХ А 100 РАНЕНИХ. — ЗІПСУТА ЗВОРОТНИЦЯ ПРИЧИНОЮ КАТАСТРОФИ.

НЮ ЙОРК, 24. серпня. — О 5. годині по пол., себто в часі, коли починається на субвеях найбільший рух, виколіїлися серед найбільшого розгону два послідні вози собвею Інтерборо. Собвей віз з собою 1800 людей. Кастрофу спричинила попсута зворотниця. Оба виколієні вози вдарили з цілою силою о стіну. Довгий час не можна було зорієнтуватися в розмірах катастрофи, бо була цілковита темнота, а дим заступив ще й те світло, що виходило з лямпи, призначеної на випадок такої небезпеки. Доперва по кількох годинах можна було ствердити 17 забитих, яких в більшости годі пізнати і ствердити їхню ідентичність. Більше як сто осіб зістало тяжко раненими і їх відвезено до шпиталів.

Мейор Вокер прибув за 15 мінут на місце катастрофи і розпочав слідство. Як зізнали полісмени, то зворотниця була вже попсута від кількох днів, а в послідній хвилі задержано поїзд на стації через 5 мінут якраз задля цеї зворотниці, що добре не функціонувала. Зворотника і президента Інтерборо мають арештувати.

Катастрофа та щодо величини є другою в Ню Йорку. Бруклинська тунелева катастрофа з 1918 року коштувала 89 жертв в людях.

ЛАТИНСЬКА АМЕРИКА ЗБЛИЖУЄТЬСЯ.

РАДІО І АЕРОПЛЯНИ ЗВЯЗУЮТЬ ЛАТИНСЬКУ АМЕРИКУ ТІСНІШЕ ЗІ ЗЛУЧЕНИМИ ДЕРЖАВАМИ.

ВИЛІЄМСТАВН, Месс., 24. серпня. — Др. Герри Т. Колингс, професор торговлі у Пенсильвенійськім університеті, говорив в Політичнім Інституті про відносини між латинською Америкою і Злученими Державами. Він тої думки, що ті відносини будуть з року на рік кращі. Зелізниця була за коштовна, щоби зблизити ті дві землі, а і подорож кораблем була довга і коштовна. Зате тепер радіо віддає неоцінені заслуги, а рівнож і аеропляни. За яких 25 літ вони затіснять відносини між обома краями, бо їм на перешкоді не стоять ні теперішні гори ні довгі утяжливі дороги.

АТАКУЮТЬ УРЯД ЗА НІКАРАҐВУ.

З ПРОФЕСОРІВ І ОДИН ПУБЛІЦИСТ НАЗИВАЮТЬ АМЕРИКАНСЬКУ ПОЛІТИКУ В НІКАРАҐВІ ІМПЕРІЯЛІСТИЧНОЮ.

ВИЛІЄМСТАВН, Месс., 24. серпня. — Чарлз В. Гаккет, професор університету з Тексас і багато других не пощадило слів підчас дебати про Нікараґву, щоби піддати дуже острій критиці американську інтервенцію в Нікараґві, яка нарушує суверенність країни. Капітан маринарки Бейкер боронив становище американського уряду і сказав, що від довшого ряду літ в Нікараґві вічні революції і нема ніякого порядку ні сталого уряду.

МЕКГОЛД НАСЛІДНИКОМ МОРРИСА.

ЗІСТАВ ВИБРАНИЙ ГОЛОВОЮ РЕПУБЛИКАНЦІВ НЮЙОРСЬКОГО СТЕЙТУ. — РОЗПОЧИНАЄ КАМПАНІЮ ЗА ГУВЕРОМ І ВІРИТЬ, ЩО НЮ ЙОРК БУДЕ ГОЛОСУВАТИ НА ГУВЕРА.

НЮ ЙОРК, 24. серпня. — На місце недавно померлого Джорджа Мориса вибрано головою републиканського Стейтового Комітету Г. Едмунда Мекголда. Приймаючи уряд заявив він, що зрезиґнував з урядів в Нордістерн Павер Корпорейшен, щоби не закидували йому, що заступає інтереси тої корпорації і визискує політику для цілей корпорації.

МЕТОДИСЬКИЙ ЕПИСКОП ПРОТИ СМИТА.

КАЖЕ, ЩО СМИТ ВЖЕ ПОКАЗАВ, ЩО ВМІЄ.

БРЮССЕЛС, 24. серпня. — Методиський епископ Джеймс Кеннон заявив, що Смит вже чотирма наворотами присягав перед народом нюйорського стейту, що буде строго держатися конституції і її виконувати, але того не додержав. Бо саме Смита треба винувати за те, що в Ню Йорку таке пиянство. Коли Смит не годен був змусити Тамані Гол до порядку і виконування конституції, то щож доперва зможе він зробити як президент.

ТИСЯЧІ ВИТАЮТЬ ГУВЕРА.

ВАШІНҐТОН, 24. серпня. — По шістьох тижнях поїздок і неприсутности в Вашінґтоні, Гувер заглянув знова до того міста, де досі працював як секретар торговлі, а куди тепер заїхав як приватна людина. Тисячі людей ждали на нього вже на стації і спрацили йому гарну овацію.

Гувер хоче бути тут довший час і особисто кермувати виборчою кампанією, бо кажуть, що виборчий апарат Смита краще функціонує саме тому, що він поставив на чолі молоду і здібну та енергійну людину та що сам слідить за кождим кроком. Те саме думає тепер зробити і Гувер.

НЕМА ВІСТКИ ПРО ГЕССЕЛЯ.

МЕДИСОН, Вис., 24. серпня. — Дон Микс, радіовий оперейтор, що брав участь в полярній експедиції, твердить, що переловлена в Шикаґо депеша, що мала походити з аероплану Ґрейт Ракфорд від летунів Гесселя і Крамера — неправдива. Це правдоподібно якийсь аматор зробив собі пустий жарт. Колиб таке радіо вийшло з Ґрейт Ракфорд, то його цілком певно переловилиб другі, великі стації.

ХОЧЕ ДОКОНЧЕ ВІДВІДАТИ АМЕРИКУ.

РИМ, 23. серпня. — Італійська королева хоче, щоби її син Гумберт, котрий є заразом і наслідником престола, відбув подорож по Америці і в той спосіб поширив своє образовання.

БЕРД ВИБИРАЄТЬСЯ В ДОРОГУ.

НЮ ЙОРК, 23. серпня. — В неділю в полудне відїзджає з Гобокен корабель Сити оф Ню Йорк, вибираючися разом зі своїм командантом і дослідником Бердом в далеку дорогу до полудневого бігуна на наукові росслідн.

Експедиції влаштують гарне пращаннє з рамени міста Ню Йорку.

РОЗВИТОК АВІЯЦІЇ НА УКРАЇНІ.

Начальник повітряних ліній Укрповітрошляху В. Гоппе в розмові з представниками ґазет сказав, що завданням цивільної авіяції є встановлення найшвидшого пасажирського сполучення, а також прискорення приставки вантажу та почти.

Харків — це центральна стація повітряного сполучення на Україні. Тут відкрито недавно збудований спеціяльний авіопорт. Таких як у Харкові авіопортів по цілому радянському Союзі є лише два: в Москві і в Ташкенті.

Минулого року самолети Укрповітрошляху перевезли 2,766 пасажирів. Цього року предбачається перевезти понад 3,500 пасажирів. Повітряної почти минулого року перевезено 15,000 клг., а цього року 25,000 клг. Укрповітрошлях вживає всіх заходів, щоб зменшити ціну квітків за полети. Вони вже й тепер однакові з цінами квітків на мягкі залізничні вагони. Велике завдання, що його поставив перед собою Укрповітрошлях, це налагодити обслугу трудящих самолетами радянського виробництва. „Ми скоро відмовимося'', говорив Гоппе, „від експльоатації закордонних машин, бо наші радянські заводи вже виробляють самолети не гіршої якости, як закордонні''.

В 1929 р. Укрповітрошлях гадає відкрити нову повітряну лінію Харків—Одеса, а в Харкові намічено зорганізувати авіяторську школу.

ПОГРОМ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ПРИ МАТУРІ.

Майже всі ґазети національних меншин в Румунії описують з обуренням самоволю румунських професорів при іспитах зрілости. В черновецькій гімназії, в якій переважно вчиться молодіж українська, жидівська і німецька, зі 125 кандидатів до іспиту зрілости румунські професори перепустили тільки 25 кандидатів, а решта 100 перепала. Офіціоз ліберального уряду „Віторул'' коментує з цинізмом цей вислід іспитів тим, що, мовляв, молодь національних меншин плекає більше духа ірреденти й тому не може бути зрілою для вищих шкіл в Румунії.

НА МОГИЛАХ ГЕРОЇВ НА МАКІВЦІ.

Як що року, так і цього літа українська громада попрямувала в дні 22. липня на Маківку, щоби там поклонитись тлінним останкам тих, що в добі найбільшої безвиглядности клали свої буйні голови за великий ідеал української нації. Зїхалися учасники зі Львова, Станиславова, Рогатина, а в першій мірі зі Стрия, які зібравшися на стації в Тухлі, попрямували відтак громадно на Маківку. Зібралось понад 500 людей; головним чином львівської інтелігенції й околичних селян, які самочинно прийшли на поминки. Панахиду відправив о. Левинський, парох Синевідська вижного, в асисті чотирох околичних священиків й. о. Ґорчинського зі Львова. Співав хор пластунів. Після панахиди промовляли о. Левинський, Л. Лепкий (в імени Кр. Т-ва охорони воєнних могил), п-ні Соколовська і инші. Після поминок подалася громада до Тухлі. Поминки на стрілецьких могилах викликали гарне враження в околичного населення, загострене крайним обуренням на поведінку поліції, яка старалася в часі свята виявляти на кождому кроці своє втручування.

ОРҐАНІЗОВАНИЙ ВИЗИСК УКРАЇНСЬКОГО СЕЛЯНСТВА.

„Форвертс'' приносить вістку, що всі купці збіжжя міста Черновець зорґанізувалися в однім експортовім товаристві, котре диктує ціни при закупні збіжжя. Селяни не можуть продавати свого збіжжя там, де їм хочеться, але мусять його везти до філій цього товариства, які засновані скрізь по Буковині. Ціни збіжжя дуже низькі, але селяни мусять його продавати, щоб заплатити ті великі податки, які на них наложила боярська влада.

ФАБРИКА ШТУЧНИХ ВОГНІВ ВИЛЕТІЛА В ПОВІТРЯ.

У Варшаві в фабриці штучних огнів робітник кинув горіючу папіроску на землю, наслідком чого наступив вибух. Часть дому вилетіла в повітря. Під звалищами найшла вогнева сторожа спалені чотири людські тіла: трох робітниць і урядовця фабрики.

ЩЕ ПРО ЗНУЩАННЯ НАД ҐУЦУЛАМИ.

Повінь, яка була осінню 1927 р., зруйнувала ґуцульські села над Черемошем. Мешканці цих сіл мусіли вивандрувати до старої Румунії, щоб могти заробити на життя і післати грошеву піддержку своїм родинам, котрі залишились у страшних злиднях. Та боярська влада помимо цього наклала великі податки на Ґуцулів, а жандармерія немилосердно стягає ці податки. В селі Стебни попали жандарми до хати вдовиці, яка лежала хора, і витягли, приклавши штик до ґрудей жінки, зпід хорої останню кожушину. А так роблять вони скрізь по ґуцульських селах і таким чином добивають і так виснажених Ґуцулів.

РОБІТНИКИ КАЛІЧІЮТЬ ВІД ТЯЖКОЇ ПРАЦІ.

В деревообробному промислі на Буковині панують невитримні відносини для робітників. Робітники працюють 12—13 годин денно за марну плату 40—60 левів денно і мають тільки пів години перерви на обід. „Боротьба'' описує цілий ряд фактів, де підприємці приймають тільки молодих робітників від 15—18 років до тяжкої роботи при трачках, щоби менше платити. Надзорці знущаються над робітниками й наганяють палицями до роботи, не даючи відітхнути. Молоді робітники, не маючи жадної практики при обслугуванню машин лісопилень, часто стають вічними каліками, не одержуючи жадного відшкодування.

КРІВАВІ ЗНУЩАННЯ НАД ПОЛІТИЧНИМИ ВЯЗНЯМИ.

Румунська ґазета „Адиверул'' оголошує лист, котрого надіслали кревні політичних вязнів у тюрмі Дофтана. В листі описують страшні катування політичних вязнів. Управа тюрми й аґенти ґен. сіґуранци перевели в кількох політичних вязнів трус, підозріваючи їх, що вони зпоза мурів темних келій ведуть підпольну роботу. Помимо того, що сіґуранца нічого не знайшла, управа тюрми завела жорстокий режім, не допускаючи жадних пакунків з поживою для вязнів, а надзорці на кожнім кроці збиткуються над ними й катують до крови.

ВСЯКУ ГОЛОТУ ПХАЮТЬ НА УКРАЇНУ.

Московські большевики звербували собі жидка Абрагама Коціка, студента львівського університету, і на московськім кораблі „Ілліч'' завезли до Палестини, щоб там ширив большевизм. Але анґлійська поліція пильно слідила за ним, а коли переконалася, що він ширить большевизм між палестинськими студентами, арештувала його, дала йому кільканацять буків, відставила його на большевицький корабель і сказала: „Беріть його зі собою, бо то большевик''. Большевицький корабель привіз це жидівське зіллєчко до Одеси і тут пустив. Так отже всяка голота жидівська зі всіх сторін як сарança облягає Україну. Певно, що московські большевики зроблять цего Абрумка комісарем — а ні, то наділять землею.

ГОРЯЧИЙ ЮРКО.

В Дикові старім стався такий випадок. На подвіря господаря Михайла Миця зайшов старий 75-літний Жид Абрумко Купфершмід, що скуповує шмати. Жид запитався Михайлового зятя Юрка Задорожного, чи не має що продати. Юрко закричав, щоби Жид забирався з подвіря, а коли старий Жид ще стояв далі, Юрко прискочив до нього і сапою розторощив Жидови голову так, що Жид упав мертвий. Юрка арештовано.

КЕЛОГ ПРИБУВ ДО ПАРИЖА

ВИХОДИТЬ ЗІ СТАЦІЇ ЗАДНИМИ ДВЕРМИ, ЩОБИ НЕ СТРІНУТИСЯ З ДЕМОНСТРАНТАМИ, ЩО ПРИЙШЛИ ЗАДЕМОНСТРУВАТИ ПРОТИ НЕГО. 500 ПОЛІСМЕНІВ ТОРУЄ ЙОМУ ДОРОГУ.

ПАРИЖ, 24. серпня. — Секретар стейту Келог прибув до Парижа, а разом з ним і багато других визначних людей, як Меккензі Кінґ, премієр Канади і другі. В той спосіб започаткував він другий, по версальськім договорі, найбільший зїзд дипльоматів.

Келог прибув до Парижа спеціяльним треном, який прийшов скорше о 45 мінут як було назначено. В той спосіб французький уряд змилив протестантів, головно комуністів, що зібралися біля стації в числі кількох тисяч, щоби демонструвати перед Келогом як імперіялістом і тим, що винен смерти Сакка і Ванцетті.

По дорозі до американської амбасади стояло понад 500 полісменів, щоби забезпечити Келогови переїзд. На стації ніхто його не завважив, а навіть високі урядовці не запримітили його прибуття, якого не могли надіятися. А про те, що Келог приїде о 45 мінут скорше як було проголошено, ніхто не знав кромі кількох урядовців, котрі були зобовязані держати це в найбільшій тайні.

ПРОБУВАВ ВИЛЕТІТИ, АЛЕ НЕ МІГ.

БУВ ГОТОВ ДО ЛЕТУ ЧЕРЕЗ ОКЕАН ДО НЮ ЙОРКУ, АЛЕ АЕРОПЛЯН НЕ МІГ ПІДНЕСТИСЯ.

ПАРИЖ, 24. серпня. — Капін Люї Кудуре вже був цілком готов до лету через океан, але моноплян „Ди Френс'' не хотів піднестися. А коли трохи піднісся, страшенно димив, а в гору не летів. Механіки випомпували газоліну і шукають причини.

ПАПСЬКИЙ ОРҐАН ПРОТИ КАЄСА.

КАЖЕ, ЩО ВІН Є УБИЙНИКОМ ОБРЕҐОНА. ПЕРЕЧИТЬ, БУДЬТОБИ КАТОЛИКИ БУЛИ ЗАГОВІРНИКАМИ.

РИМ, 24. серпня. — Офіціяльний орґан Ватикану „Оссерваторе Романо'' відповідає нюйорському мексиканському конзулеви М. Еліяс і скидає всю вину за вбийство Обреґона на Каєса і уряд. Каже, що такого переконання мусить набрати кождий, хто слідить за відносинами в Мексико і читає точно офіціяльні документи уряду. Обреґон знав, що його найбільшим політичним ворогом було зорґанізоване робітництво, яке він не допускав до участи в уряді. З їх боку одержував він нераз погрози смерти.

ПАЦИФІСТИ ЗАМІСЦЬ ҐЕНЕРАЛІВ.

ТОДІ СКОРШЕ ПРИЙДЕ ДО ВСЕСВІТНОГО МИРА. ТАК ГОВОРИВ КОНҐРЕСМЕН ЛЯ ҐАРДІЯ.

БЕРЛІН, 24. серпня. — На сесії Міжпарляментарної Юнії говорив нюйорський конґресмен Ля Ґардія про потребу мира. Він зазначив, що колиб при міжнародних мирових нарадах засідали замісць ґенералів і ріжних військових експертів, пацифісти, то світ далеко скорше розвязавби квестію перманентного мира.

Ля Ґардія зазначив, що ніякий другий нарід не бажає собі так мира як американський. І хоч він не має офіціяльного мандату і не заступає уряду, але він це говорить від імени американського народу як такого і просить другі народи дивитися на Американців як на своїх братів, як тих, що разом з другими стремлять до того, щоб в світі запанували братерство, мир і щастє.

НЕ ПРИНЯЛИ ХОРВАТІВ.

ХОРВАТСЬКИЙ СЕПАРАТИСТИЧНИЙ ПАРЛЯМЕНТ ВИСЛАВ СВОЇХ ПРЕДСТАВНИКІВ, АЛЕ МІЖПАРЛЯМЕНТАРНА ЮНІЯ НЕ ПРИЗНАЛА ЇХ МАНДАТІВ.

БІЛГОРОД, 24. серпня. — Др. Владо Мачек, наслідник помершого хорватського лідера Стефана Радіча, висказав перед заступниками преси свій жаль з приводу того, що Міжпарляментарна Юнія в Берліні не приняла представників Незалежного Хорватського Парляменту. Він сказав, що не буде спокою в Югославії, як довго Хорвати, Словінці і Босняки не будуть трактовані на рівні з Сербами.

Югославянський кабінет радив знова над тою подією і рішив потягнути перед суд тих представників Незалежного Хорватського Парляменту, що їздили до Берліна й обжалувати їх о державну зраду.

БОЛЬШЕВИКИ ИДУТЬ ВЗАД, А НЕ ВПЕРЕД.

ТАК КАЖЕ ТРОЦЬКИЙ В СВОЇМ ПИСЬМІ ДО ІНТЕРНАЦІОНАЛУ. АЛЕ БОЛЬШЕВИКИ НЕ ЗВЕРТАЮТЬ НА ЦЕ УВАГИ. НАЗИВАЮТЬ ТРОЦЬКОГО МЕНЬШЕВИКОМ.

МОСКВА, 24. серпня. — Троцький і його симпатики можуть надіятися нових переслідувань. Таке можна вносити з того враження, яке викликало письмо Троцького, яке він вислав з вигнання до Конґресу Комуністичного Інтернаціоналу. В письмі говорив Троцький про чисту пролетарську революцію і про диктатуру, яка повинна навіть викинути селян від влади, коли селянин стоїть на перешкоді революції. Троцький каже, що так як тепер виглядає, то большевики йдуть взад до капіталізму.

ВЕРЕСЕНЬ — МІСЯЦЬ СИРОТИНЦЯ-ЗАХИСТУ У. Н. СОЮЗА.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money [illegible]
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЩЕ ОДИН ЮВИЛЕЙ

Це десятиліття Комуністичної Партії (большевиків) України (КП(б)У). Українське громадянство забуло за ту так знаменну подію. А преціңь попри десятиліття відродження української державности і соборности, требаж згадати і про десятиліття поневолення українського народу, про яничарську роботу тої організації, що тільки й робила, що через десять літ намагалася забити в українськім народі всякі самостійницькі і соборницькі стремління. Таку саме роботу робила і робить досі на Великій Україні ніхто інший, а тільки КП(б)У, та сама, на якої чолі стоїть тепер Поляк Станислав Косьор.

Коли ювилей, так згадаймо дещо з історії тої партії, а принаймні про те, де і як вона творилася. Як самі комуністи пишуть, зродилася КП(б)У в Москві. Таки так, зродилася вона дня 5. липня 1918 року в червоній Москві. Як виходить з комуністичних комунікатів, то на першім зїзді було 73 делеґатів від 45 організацій, що нараховували 4,381 партійних членів. На 30 і кілька міліонів українського населення нараховано отже самими комуністами аж 4,381 комуністів (і то не знати яким чудом і на якій підставі) і від імени тих фіктивних 4,381 комуністів заговорило 73 делегатів, заступаючи собою 30 і кілька міліонів українського населення. І ото важно знати, що на тім саме першім зїзді, на якім в червоній Москві покликано до життя КП(б)У, найважнійшою постановою було те, щоби „боротися за революційне обєднання України з Росією", за „доконечність державного союзу України і Росії".

Отже в тім часі, коли вже пролято стільки крови за державну независимість України, коли та независимість стала постулятом міліонових українських мас, коли ті маси хотіли зірвання з Москвою і цілковитої независимости України, горстка яничарів заявляє, що буде боротися до загину за дальше поневолення України, за обєднання Росії і України. І треба признати, що КП(б)У видержала за тих десять літ вірно на своїм становищі. Зродилася вона в Москві і весь час вірно Москві служила і служить їй ще й досі. Через десять літ намагається вона задержати московські впливи на Україні, стоячи на сторожі московських інтересів, не допускаючи навіть до економічного визволення Радянської України. Мала горстка зайдів править на Україні, маючи за собою кулак Москви. Та бачимо, що й кулак цей ломиться. „Український сепаратизм" зачинає захоплювати і КП(б)У. Навіть такого свого вірного слугу як Кагановича мусіла Москва забрати, бо за велике було ізза нього невдоволення, бо надто переслідував він членів партії „сепаратистів". Здорова національна течія таки бере верх на Україні. Вона і повалить КП(б)У, а з нею і московське панування на Україні.

„ХАЙ ЖИВЕ УКРАЇНА!"

„Так кричи, сину, як будуть тебе тягнути на шибеницю" — каже мати до свого сина.

Такі слова, повні траґізму й посвяти своїй батьківщині, сказала мати до свого сина, коли прийшла пращати його в далеку й страшну дорогу — на шибеницю. Це сказала бідна вдова-зарібниця, мати засудженого польським судом за напад на почту Плахтини, коли вона ще не знала, що кара смерти буде замінена на гниття в польській вязниці.

В останне прийшла мати попрощатися з своєю любою дитиною, з своїм дорогим сином і сповнивши свій обовязок матери, поблагословивши свого сина в страшну дорогу, вона памятала не лише про своє страшне горе, не лише про свою страшну кривду, але памятала про свій мученичий нарід, про свою безталанну батьківщину. Її материне серце обливалося кровю, коли вона на віки розлучалася зі своєю дитиною й одну лише втіху знаходила вона в тому, що син її помре за святу ідею визволення свого народу. Мати хотіла почути з шибениці в останнє голос її молодого сина: **„хай живе Україна"**. Хай знає не лише вона, мати, що її син впав жертвою за свою батьківщину, але хай це знає весь замучений український нарід, тоді їй лекше буде перетерпіти своє страшне горе.

Мати прощалася в тюремній келії зі своїм рідним сином, а з двору чулися удари катівських молотків, що лагодили шибениці для засуджених мучеників. Ті згуки породили в душі матері Плахтини не відчай, не гістерику й жах, а горде й могутне: „Хай живе Україна". Так може відчувати й говорити лише та матір, що виховує для нації героїв.

Цей передсмертний заповіт свойому синові, що давала його матір Плахтини, повинен бути записаний золотими, або скорше крівавими буквами в історії боротьби українського народу. Ці слова, повні самопосвяти й національної гідности та чести, повинна памятати кожна матір українських дітей, повинен памятати ввесь український нарід. Вони сотками й тисячами років мусять палати крівавим вогнем в історії визволення українського народу й свідчити, що навіть страшний польський кат не в стані вбити любови до рідної прадідівської землі в матерей, котрих синів замучено.

„Хай живе Україна!"

Ось приклад для українських матерей, як треба виховувати своїх дітей. Ось приклад для українських політиків, громадянських діячів та борців за визволення свого народу, як треба справу загальну, справу цілого свого народу, справу цілої української держави ставити вище всіх инших інтересів. Коли мати своє материнське почуття, свою материнську любов до рідної дитини підпорядкувала інтересам **України,** то з цією жертвою й любовю до свого народу нічого не можна поставити поруч ні то що вище. Отож інтересам цілої нації, як такої, та її державности, повинні бути підпорядковані всі инші інтереси.

Проста зарібниця-прачка, мати Плахтини, дала примір великої любови та пошани й посвяти для свого народу. Перед її великим словом повинні схилитися голови всього українського народу.

У вихованню героїчної нації матері мають найбільше значіння. Мати завжди виховує дітей, батько лише иноді. Вже з немовляти мати проводить весь час з своєю дитиною і вкладає в її душу, ті моральні та національні підвалини, на яких в дальшому розвивається певна індивідуальність. Колиб Україна мала тисячки, сотки тисячок таких матерей, як мати Плахтини, то українському народови не довелосьби так довго і так тяжко крівавитися в боротьбі за свою державність, бо тоді українська нація булаб нацією свідомою й малаб міліони героїв-борців.

Матері українських дітей повинні завжди памятати, що на них лежить обовязок виховувати своїх дітей в дусі патріотизму та героїзму, в дусі щирого націоналізму, коли ми хочемо осягнути визволення нашого народу та здобути свою власну державність. Отож свідомі національно й патріотки матері повинні завжди памятати про свій обовязок перед рідним народом і кликати до виконання його инших матерей, меньше свідомих. Батьки повинні памятати, що на матерях лежать величаві обовязки виховувати своїх дітей в патріотичному дусі, в дусі національному й допомагати матерям та облегчати їм таке важне завдання, такий цінний обовязок перед рідним народом.

Хто виховує молоде покоління, той нехай не забуває матери Плахтини й памятає, що провожаючи сина на страту ката, вона заповідала йому любов до батьківщини, любов до свого народу. Вона вірила, що від передсмертного крику її сина: **„Хай живе Україна"!** мусить вогнем боротьби спалахнути кожне українське серце. А тільки в боротьбі наше визволення.

ПОШУКУЄМО 87 УКРАЇНЦІВ З $100.-

НА ТЕ, ЩОБИ В КОРОТКІМ ЧАСІ ПОБУДУВАТИ У ЛЬВОВІ ДІМ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ, ЯК ВІЧНУ ПАМЯТКУ ЖЕРТВЕННОСТИ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ, ТРЕБА ЩЕ, КРОМІ ЗАГАЛЬНИХ ЖЕРТВ, 87 УКРАЇНЦІВ, ЩО ЗЛОЖИЛИБ НА ТУ БЛАГОРОДНУ ЦІЛЬ ПО $100. ДОСІ ЗЛОЖИЛИ:

ТЕОДОРА СЕМЕНКІВ $100, о. ЛЕВ ЛЕВИЦЬКИЙ $100, МИХАЙЛО ДАРМОГРАЙ $100, о. ЙОСИФ ЧАПЛИНСЬКИЙ $100, др. А. Т. КІБЗЕЙ $100, УКР. ГРЕКО-КАТ. ЦЕРКВА СВ. МИХАІЛА В ЙОНКЕРС, Н. Й., $100, КАЛИНА ЛЕСЮК $200, др. ЛУКА МИШУГА $500.

ДАЛЬШІ ЖЕРТВИ НАЛЕЖИТЬ СЛАТИ ДО КРАЮ ЧЕРЕЗ:

**OBYEDNANYE
P. O. BOX 411,
PHILADELPHIA, PA.**

КІЛЬКО КОЖДА ГРОМАДА ЖЕРТВУВАЛА НА СИРОТИНЕЦЬ У. Н. СОЮЗА.

(Виказ по конець липня 1928 р.).

1.	Philadelphia, Pa.	$1,108.74
2.	New York, N. Y.	1,048.63
3.	Cleveland, Ohio	780.23
4.	Chicago, Ill.	698.47
5.	Rochester, N. Y.	692.75
6.	Hamtramck, Mich.	657.42
7.	Newark, N. J.	603.19
8.	Youngstown, Ohio	454.50
9.	Perth Amboy, N. J.	398.00
10.	Wilkes Barre, Pa.	375.30
11.	McKees Rocks, Pa.	322.85
12.	Syracuse, N. Y.	310.07
13	Elizabethport, N. J.	301.29
14.	Shamokin, Pa.	301.02
15.	Baltimore, Md.	298.04
16.	Chester, Pa.	293.00
16.	St. Louis, Mo.	292.63
18.	Easton, Pa.	289.33
19.	Pittsburgh, Pa.	266.77
20.	Nicetown, Pa.	258.83
21.	Scranton, Pa.	256.76
22.	Detroit, Mich.	253.85
23.	Woonsocket, R. I.	253.15
24.	Elizabeth, N. J.	252.00
25.	Shenandoah, Pa.	242.96
26.	Ambridge, Pa.	242.11
27.	Carnegie, Pa.	239.75
28.	Bridgeport, Conn.	236.45
29.	Auburn, N. Y.	236.00
30.	Jersey City, N. J.	230.39
31.	Binghamton, N. Y.	207.08
32.	Allentown, Pa.	206.27
33.	Wilmington, Del.	198.75
34.	Monessen, Pa.	190.55
35.	Olyphant, Pa.	183.85
36.	Frackville, Pa.	176.30
37.	Centralia, Pa.	176.11
38.	Amseterdam, N. Y.	171.09
39.	South Bethlehem, Pa.	170.37
40.	Troy, N. Y.	166.81
41.	Millville, N. J.	165.75
42.	Akron, Ohio	163.25
43.	Providence, R. I.	162.44
44.	Buffalo, N. Y.	161.88
45.	Lorain, Ohio	161.25
46.	Paterson, N. J.	154.50
47.	Taylor, Pa.	149.16
48.	Brooklyn, N. Y.	143.10
49.	Avoca, Pa.	138.56
50.	Wheeling, W. Va.	136.47
51.	Minersville, Pa.	134.00
52.	Yonkers, N. Y.	134.00
53.	Ford City, Pa.	133.04
54.	Carteret, N. J.	132.00
55.	Boston, Mass.	130.80
56.	Woodlawn, Pa.	130.00
57.	New Haven, Conn.	129.95
58.	McKeesport, Pa.	127.50
59.	Garry, Ind.	125.38
60.	Bayonne, N. J.	125.00
61.	Arnold, Pa.	121.43
62.	Cohoes, N. Y.	120.86
63.	Trenton, N. J.	118.65
64.	West Pullman, Ill.	115.55
65.	Derry, Pa.	113.10
66.	Northampton, Pa.	110.75
67.	Kansas City, Kans.	109.50
68.	Olean, N. Y.	109.25
69.	Phoenixville, Pa.	105.75
70.	Stapleton, N. Y.	104.46
71.	Manville, N. J.	104.40
72.	Altoona, Pa.	102.31
73.	Lancaster, N. Y.	101.60
74.	St. Clair, Pa.	100.50
75.	Jamaica, N. Y.	99.00
76.	Stamford, Conn.	96.05
77.	Mayfield, Pa.	95.75
78.	Nazareth, Pa.	87.75
79.	Holyoke, Mass.	87.50
80.	East St. Louis, Ill.	86.75
81.	Far Rockaway, N. Y.	86.00
82.	Vandergrift, Pa.	85.50
83.	Yorkville, Ohio	84.50
84.	Clifton, N. J.	83.55
85.	Taunton, Mass.	83.06
86.	Utica, N. Y.	81.85
87.	Astoria, N. Y.	81.00
88.	Raritan, N. J.	81.00
89.	Riverhead, N. Y.	80.00
90.	Ludlow, Mass.	79.95
91.	Bentleyville, Pa.	79.00
92.	Desloge, Mo.	79.00
93.	Elmira, N. Y.	78.31
94.	Mahanoy Plane, Pa.	77.00
95.	Passaic, N. J.	77.00
96.	Tams, W. Va.	70.00
97.	McAdoo, Pa.	69.75
98.	Bound Brook, N. J.	69.66
99.	Hartford, Conn.	69.50
100.	Bridgeport, Pa.	68.70
101.	Hempstead, N. Y.	68.37
102.	Palmerton, Pa.	66.25
103.	Derby, Conn.	64.75
104.	Peekskill, N. Y.	64.75
105.	Rahway, N. J.	63.75
106.	Rossford, Ohio	63.50
107.	South Deerfield, Mass.	61.35
108.	Minneapolis, Minn.	61.25
109.	Smoke Run, Pa.	60.25
110.	Port Jervis, N. Y.	60.00
111.	Danbury, Conn.	58.00
112.	New Alexandria, Pa.	57.25
113.	Rhone, Pa.	56.91
114.	Johnstown, Pa.	56.00
115.	Niagara Falls, N. Y.	56.00
116.	Williamstown, N. J.	55.03
117.	Fulton, N. Y.	55.00
118.	Milwaukee, Wis.	55.00
119.	St. Joseph, Mo.	54.20
120.	Manville, R. I.	54.00
121.	Coatesville, Pa.	53.00
122.	South Plainfield, N. J.	52.10
123.	Hudson, N. Y.	50.50
124.	Erie, Pa.	50.00
125.	Rankin, Pa.	50.00
126.	Lakewood, Ohio	48.00
127.	Glastonbury, Conn.	47.25
128.	Iselin, Pa.	43.80
129.	Franfort, Pa.	42.50
130.	Whitestone, N. Y.	41.50
131.	Ormrod, Pa.	41.00
132.	Portland, Ohio	40.00
133.	Simpson, Pa.	40.00
134.	Locust Point, Md.	39.00
135.	Mt. Carmel, Pa.	39.00
136.	Watervliet, N. Y.	38.91
137.	Muskegon, Mich.	38.50
138.	New Britain, Conn.	38.50
139.	New Castle, Pa.	37.60
140.	West Newton, Pa.	35.75
141.	Burnside, Ill.	35.50
142.	Spring Valley, N. Y.	35.35
143.	Saginaw, Mich.	33.75
144.	Nesquehoning, Pa.	33.00
145.	Yatesboro, Pa.	33.00
146.	Whippany, N. J.	32.65
147.	Rome, N. Y.	32.00
148.	Breslaw, Pa.	31.00
149.	Bristol, Pa.	30.75
150.	Bellefonte, Pa.	30.00
151.	Hamey, Pa.	29.00
152.	Latrobe, Pa.	28.50
153.	Crompton, R. I.	28.00
154.	Durhamville, N. Y.	27.00
155.	Hazleton, Pa.	27.00
156.	Woodhaven, N. Y.	27.00
157.	Herkimer, N. Y.	26.50
158.	Great Meadows, N. J.	26.37
159.	Coaldale, Pa.	26.00
160.	Coal Ridge, Ohio	26.00
161.	Etna, Pa.	26.00
162.	Joliet, Ill.	26.00
163.	Mahanoy City, Pa.	26.00
164.	Linden, N. J.	25.00
165.	Peoria, Ill.	25.00
166.	Sublet, Wyo.	25.00
167.	Temaston, Conn.	25.00
168.	Berwick, Pa.	24.50
169.	Titusville, Pa.	24.50
170.	Plainfield, N. J.	23.20
171.	Toledo, Ohio	23.00
172.	Manchester, N. J.	22.20
173.	Benwood, W. Va.	22.00
174.	Little Falls, N. Y.	22.00
175.	Donora, Pa.	21.00
176.	Westbury, N. Y.	21.00
177.	Pittsfield, Mass.	20.75
178.	Toronto, Ont., Can.	20.50
179.	Bairdford, Pa.	19.00
180.	Farrell, Pa.	18.00
181.	Sayre, Pa.	18.00
182.	Central Falls, R. I.	17.50
183.	Slickville, Pa.	16.50
184.	Southport, Conn.	16.50
185.	Glen Lyon, Pa.	16.00
186.	Phoenix, Ill.	16.00
187.	Nanticoke, Pa.	15.00
188.	Plainsville, Pa.	15.00
189.	South St. Paul, Minn.	14.00
190.	Oxford Furnace, N. J.	13.75
191.	W. Hammond, Ill.	13.50
192.	Manchester, N. H.	13.00
193.	Zanesville, Ohio	13.00
194.	Iselin, N. J.	12.50
195.	Northumberland, Pa.	12.50
196.	Madison, Ill.	12.48
197.	Moscow, Pa.	12.00
198.	Forbes Road, Pa.	11.51
199.	Norwich, Pa.	11.00
200.	Frankfort Heights, Ill.	10.00
201.	New Providence, N. J.	10.00
202.	Seymour, Conn.	10.00
203.	Van Voorhis, Pa.	10.00
204.	Racine, Wis.	9.50
205.	Barnesboro, Pa.	9.00
206.	Homer, Pa.	9.00
207.	Kempton, W. Va.	8.00
208.	Sykesville, Pa.	8.00
209.	South Amherst, O.	7.75
210.	Emerald, Pa.	7.50
211.	New Brunswick, N. J.	6.50
212.	Jessup, Pa.	6.00
213.	Newton Falls, Ohio	6.00
214.	Ansonia, Conn.	5.00
215.	Butler, Pa.	5.00

У висщім звіті є виказані тільки поодинокі відділи У. Н. Союза, з виключеннем тих відділів, які враз з иншими ладжували якенебудь підприємство на дохід Сиротинця. Не вчислені тут і ті жертви, що приходили до заряду Сиротинця поза відділами У. Н. Союза. З того виходить, що поданий тут звіт, бодай щодо кільканацятьох місцевостей, не є докладний. Точний виказ дасться зробити щойно тоді, коли буде викінчений новий будинок нашої орґанізації, бо під пору не всі книжки є під руками.

В. Кедровський.

1917 РІК.

(191)

Найменьше розмов було з козаками, війська яких були на фронті окремими частями, а тому вони просто виводились звідти й їм давалися засоби до переїзду на Дін. Всю працю перевозки цих військ вів донський військовий старшина Шапкін, якому ми дали дозвіл вільно користуватися нашими телеграфами. Він безпосередньо порозумівався з ріжними нашими установами в справі перевозок козачих військ на Дін. В свою чергу Військо Донське перепускало вільно через свою територію українські части. Тут у нас був паритет і особливих непорозумінь не виникало.

Музулмане також отримали право перевозки й концентрації своїх військ у Криму, що вони, по мірі можливости, робили. Формування своїх частин вони переводили по части на Україні, де збирали, висмикуючи з ріжних частин своїх вояків в окремі сотні, й направляли їх у Крим для дальшого формування. Ми зобовязалися передати музулманам ріжного військового майна й боевих припасів з українського фронту й запасів відповідно штатній кількости сформованих ними частин.

Крім того за певні уступки з їх боку й компензації дозволено тимчасово користуватися їм, як продовольчою базою, двома повітами Таврическої губернії, Дніпровським і Мелітопольським, без котрих Крим в харчовому відношенню не міг вижити (характерний показчик неможливої самостійности Криму). З музулманами також непорозумінь не було.

Найбільше сердечні взаємовідносини у нас навязались з Білорусинами. Тут скорше не договори були з ними, а ми виробили спільно з ними плян формування білоруської армії, по якому давали їй всі засоби включно до нашого командного складу. Для формування їхньої армії намічався район: Шепетівка, Сарни, Лунинець. На Білорусинів особисто я дивився як на найближчих українських спільників, яким ми мусимо всіма засобами допомогти стати на ноги. Істнування самостійної Білоруси випливає з прямих інтересів України, а тому, допомагаючи будуванню її, ми тим скріплюємо самих себе. Отже все, що було в нашій силі робити на користь Білорусинів, ми робили з таким почуттям, немов певну свою цінність перекладаємо з одної своєї кишені в другу. Про якість тертя або непорозуміння тут не могло бути й мови.

Від Сибіряків був представником полковник артилерії Краковецький, пізніше військовий міністер Сибірського уряду.

З формуванням Сибірської армії справа була досить складна. На нашому фронті було багато по назвиську сибірських стрілкових й инших частин, але більшість з них мала на три чверти український елемент, що раніше з України посилався на службу в сибірські війська. Звичайно, такі вояки заявляли себе Українцями й намагались українізувати свої части. Полк. Краковецький настоював на тому, що всі військові частини, які мають назвисько „сибірських", повинні рахуватися сибірськими й передати в його розпорядження. Крім того всі вони мусять бути заосмотрені повним штатним майном і боевими припасами.

Також він вимагав передтим до його розпорядимости зі складів України стільки військового майна й зброї, скільки може бути потрібним її для можливого Сибірського фронту. Остаточно вимогу Краковецького я категорично відхиляв, мотивуючи тим, що на Україні находиться лише частина бувшого російського військового майна, певна частина якого належить і Сибірови. Таксамо я абсолютно відкидав розмови про кількість майна для заосмотрення „можливого Сибірського фронту", який міг бути й 10 тисяч верст завдовжки.

Що торкається до означення „Сибірських військових частин", то тут я пропонував, і лише на це згоджувався, до таких зачисляти лише ті, де людський склад буде дійсно з Сибіряків. Крім того пропонував зробити перевод всіх Сибіряків в певні сибірські частини, які й будуть передані в розпорядження полк. Краковецького. Він на це не погоджувався, бо тоді вийшлоб занадто мало таких частин, а йому ходило про те, щоби зберігти для Сибіру все майно й апарати бувших Сибірських корпусів.

Такі наші протиріччя тягнули довго переговори з Сибіряками й договоритися до чогонебудь остаточно ми не змогли. Нарешті підхід большевиків під Київ поклав кінець всім нашим переговорам, плянам та суперечкам. Полк. Краковецький залишив Київ і питання про сибірські полки було зліквідоване.

* * *

В половині грудня місяця у Києві офіційно розпочало працю (неофіційно воно працювало давно) Бюро Головного Польського Комітету на чолі з прапорщиком Пйотровським. Розпочавши свою працю, Пйотровський звернувся до Секретарства за дозволом вибірати з Українського фронту Поляків, та переправляти їх по одинці або малими ґрупами в польські війська Довбур-Мусніцкого, що йому було дозволено. Через деякий час він знову звернувся з проханням дозволити збирати польських жовнірів в районі Винниці, щоби звідти ґрупами в 30—50 одправляти далі, бо, мовляв, для одиночного порядку треба багато праці тай не зручно. Я дозволив йому це робити з умовою, що їх ніколи не буде зібрано більше ніж 50. Він катеґорично запевнив, що й в його інтересі лежить не купчити тут своїх вояків, щоби не затримувати їх довго.

Після цього я дав відповідні зарядження комісареви південно-західного фронту, в районі якого була Винниця.

Не минуло багато часу, як почали доходити до мене відомости, що по маєткам польських панів в районі Винниці й инших місць появилися польські військові відділи. Це стурбувало населення, бо Поляки погрожували „заведенням своїх порядків". Я запитував дескілька разів Пйотровського, що це значить і одержував від нього відповіди що це там випадково, ізза технічних перешкод затримався який десяток жовнірів і що він уже наказав вислати їх до польського війська.

Нарешті комісар фронту П. Певний повідомив мене, що в районі південно-зах. фронту вже скупчилась більша кількість польського війська, яке тримає себе задиркувато, що обурює населення й українських вояків. У відповідь на це я анулював попередній дозвіл збирати на Україні польських жовнірів для одправки в їх військо, а тих, що вже зібрані, наказав негайно обеззброїти. Пйотровський прибіг до мене з протестом, погрожував ріжними прикрими наслідками, вимагав одміни мого наказу, але це йому нічого не пособило. Протестував він і перед президією Ради, та перед Ґенеральним Секретаріятом, зі сторони яких були спроби „посовітувати" мені скасувати свій наказ, але катеґорично того ніхто не вимагав. Я лишився при свойому й більше з Пйотровським не стрічався, припинивши й инші переговори з ним, аналоґічні тим, що велися з другими народностями.

* * *

Гадаю, не зайвим буде пригадати спробу російських соц.-революціонерів, утворити на Україні свій протибольшевицький фронт після розгону большевиками Установчих Зборів.

Через дескілька днів по розгоні Російських Установчих Зборів до Києва приїхав представник російських соц.-революціонерів (на жаль, я забув його назвисько), який за радою української делеґації до Установчих Зборів, що була в Петрограді, звернувся до мене. Він заявився уповноваженим від партії російських соціялістів-революціонерів, від тої партії, що найбільше перешкаджала всіма засобами творенню української армії. Члени цієї партії навіть не спинялися перед розстрілом українського війська (Оберучевим; Богданівців і Полуботківців) і перед розгоном українських військових організацій. Цьому делеґатови партією було доручено вжити заходів до створення фронту з російського війська, що було під впливом їх партії. Це військо малоб вести боротьбу разом з Українцями проти большевиків.

(Дальше буде)

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЯК СВЯТКУЮТЬ КУЛЬТУРНІ НАРОДИ ВАЖНІ РОКОВИНИ.

Для приготовання **десятого союзного свята „Німецького Співацького Сюзу"** працювали у Відні вже більше як пів року всілякі організації, а передовсім святочний комітет під проводом шкільного радника Якша та осібна комісія віденського маґістрату.

Треба знати, що заряд Відня є тепер в руках соціяльних демократів, або коротко сказавши: **соціялістів.** Австрія складається тепер з союзних країв, а одним з таких союзних країв є город Відень. І тому його **рада громадська є** рівночасно і **краевим соймом.** На чолі Відня стоїть бувший народний учитель **Зайц,** а фінанси того города веде дуже уміло радник **Брайтнер.** Фінансова політика його іде в тім напрямі: хто богатший — мусить платити податок у ростучій вгору проґресії, а хто робить люксусові видатки — той мусить платити ще більший, нестосунково більший податок.

Зосібна на всілякі нічні **„увеселенія"**, шампанське вино і т. ин. є спеціяльний податок, а йде він головно на будоване величавих **мешкальних будинків на передмістях,** де живуть робітники. Є доми, в котрих живе і по три тисячі люда а мають вони всілякі подвіря для забави дітей, купальні, пральні, огрівані салі для дітий на зиму, а передовсім панує у них ідеальна чистота і порядок. Частею санітарною завідує славний професор університету **др. Тандлер,** тому і не диво, що Відень є дуже здоровим містом, котре, лежачи під горами, має дуже гарний воздух, а надто чудову холодну воду, спроваджувану рурами аж з Альп:

І ми радимо кождому землякови, що їде в гості до Рідного Краю — щоби **поступив** безумовно і до Відня та відвідав зосібна **його славні музеї.** Члени студентської „Січи" (XVIII Theresienstrasse 15) радо їм станутъ за провідників. Були тут недавно панство Юшишини зі Саскатуна в Канаді і Відень подобався їм більше як Париж.

Хотя члени „Співацького Союза" рекрутуються головно з дрібної буржуазії — як нпр. народної учителі, низші урядовці державні і городські — то помимо того соціялістична управа города Відня виступила з надзвичайною гостинностю на їх приняття та не жалувала на це видатків.

Найбільше коштувало вибудування салі на концерти приспівших співаків. І справді — в публичнім городі за містом, „Пратері", вибудовано так звану **„Зенґергальле",** обчислену на **вісімдесять тисяч люда нараз.** Це не жарт — але це свята правда, що підчас того свята на концертах виступало відразу по **сорок тисяч співаків** і рівночаєно, під одним диріґентом співало, а других **сорок тисяч** слухало. Співаки входили на подіюм (сцену) **двайцять шістьма брамами**

Тото „подіюм" — це була злегка похила підлога, а перед нею поставлено на два поверхи високу трибуну, на котрій стояв диріґент та бесідники, що виголошували повитальні промови.

Диріґент крім палички (батути) мав ще й металеву, світячу маншету, так, щоби і найдальше стоячий співак добре бачив його рухи.

І та галя була очевидно за мала, бо з Німеччини і инниших країв, де живуть Німці, приїхало на те свято більше як **двіста тисяч людий.** З самого Бруклину (Brooklyn, N. Y.), приїхало **шістьсот** німецьких співаків, приїхали навіть з Австралії, а подорож їх до Відня тревала **двайцять, вісім** днів.

Говорили ті гості **всілякими** німецькими **діялектами** і нераз приходило до непорозуміння поміж Німцем з Гамбурґа або надсарської країни, а услужним хлопчиком з віденського передмістя, що говорив „веанеріш" та не міг так скоро зрозуміти свого далекого земляка.

Торжественне **відкритте** десятого союзного свята німецького союза відбулось у галі.

Першим бесідником (з тої **високої** трибуни) був голова святочного комітету, шкільний віденський радник **Якш.** Він горячими слова привитав гостей, зосібна тих, що приїхали з Африки, Австралії, Арґентини та зі Злучених Держав Америки. Бесідник зазначив далі, що це свято є присвячене не лиш памяти **Шуберта,** але і справі **злуки,** і висказав надію, що Німці будуть вже незадовго злучені в одну соборну державу.

Уже по першій промові радника Якша загреміла ціла саля всенімецьким гимном **„Німеччина понад усьо в світі".** Цікавою річю для наших старших **Українців з Галичини** і Буковини буде довідатися, що вони дуже **добре знають мельодію** цеї пісні: є це іменно старий австрійський гимн **„Боже буди покровитель".** Тепер всі Німці на цілій кулі земській співають ту пісню, лише що без давних лизунських слів.

Осібне торжество відбулось в великій концертовій салі в самім місті, у будинку, спеціяльно містом для концертів вибудованім. Була це **торжественна передача союзного співацького прапору** через співуло в р. 1924. в Гановері — східно-областному співацькому союзови до рук радника Якша. Передав той прапор голова цілого німецького співацького союза **др. Ліст** з Берліна. Треба знати, що союзний прапор лишается все **на чотири роки** в руках тої орґанізації (місцевого союза), де відбулося послідне всесоюзне свято. Воно (девяте з ряду) було в р. 1924. в Ганновері, і там спочивав через чотири роки той прапор. Тепер буде він через будучих чотири роки у Відни, а в р. 1932. перейде на одинайцятім всесоюзнім святі до **Франкфурту над Майном.**

Те свято відбудеться тому у тім городі, бо там помер в р. **1832.** великий німецький поет **Ґете.**

Так святкує культурний німецький народ важні роковини своїх великих і заслужених горожан!

Гриць Нетяга.

— Мамо, чи полісмен також був колись маленькою дитинкою?

— Алеж певно, сину.

— О, то мусіло бути гарно: такий маленький полісмен!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ПІДГОТОВКА ДО ДЕРЖАВНОГО СВЯТА.

Заходом Окружної Січової Ради у Филаделфії дня 15. серпня ц. р. у Січовій Галі 717 N. Franklin St. відбулися збори, на яких було заступлених кільканайцять товариств і братств. Завданням зборів було обміркувати справу **відсвяткування Листопадового Свята всіми українськими товариствами.**

Зборами проводив др. В. Клодницький, котрий на вступі зазначив, що Филаделфія повинна здобутись на те, щоби спільним силами відсвяткувати 10-літну річницю повстання галицької републики в 1918 р.

Ініціятиву до спільного свята взяла на себе Січова Орґанізація — Рада, тому, бо в останніх роках у Филаделфії не роблено майже старань, щоб державні свята святкував цілий загал українського народа у Филаделфії. Правда, у Филаделфії святковано державні свята поодинокими ґрупами, чи орґанізаціями, (пр. Свято Злуки, дня 22. січня святкувало тов. Української Молоді) — однак не поборено тих трудностей, що були перешкодою в тім, щоб всі орґанізації бодай час від часу спільними силами сповнили свій народний обовязок. Гром. Клодницький не входить у те, чом воно так ділялося, чи ту дрібничковість і загумінковість приписати треба деяким амбітникам — чи може бракови сил. Др. К. ствердив, що велика Филаделфія не викрешує з поміж себе своїх сил до концертів і свят загально-народних, але запожичається чужими силами (співаками солістами і т. п.).

Січовій Раді, яка взялася вже від давнійшого часу до проведення в життя спільного свята, не ходить о якийсь „кредит" чи марку „патентованих і мудрійших патріотів", бо тут ходить про сповнення громадського обовязку і про роздобуття грошей на будову дому для українських інвалідів у Львові.

По сконстатованню, що на зборах є заступлених кільканайцять товариств, охочих взятись до устроєння спільного свята 1. листопада, зачалась дискусія, чи є можливою річю филаделфійськими силами виконати намічене завдання?

Заким прийшло до розвязки того питання, було подане до відома, що Листопадове Свято теж думає устроювати Стрілецька Громада з др. Галаном на чолі. Після цього гром. Свистун забрав голос і зачав висловлювати побоювання, що два листопадові свята відібються уємно і не дадуть бажаного результату. Над тою слушною увагою прийшло до дискусії.

Др. Клодницький заявив зібраним, що Стрілецька Громада, доперва після підготовки до свята з боку Січової Ради, проголосила в „Н. Волі" і в „Америці", що Ст. Громада з д-ром Галаном на чолі також уладжуватиме Листопадове Свято.

Зібрані на галі в дискусії висказувались за тим, щоби попросити д-ра Галана, щоби він із Стрілецькою Громадою взяв участь у відсвяткованню Спільного Свята. Порішено письменно запросити д-ра Галана на другі збори, **які відбудуться 30-го серпня у Січовій Галі 717 N. Franklin St., точно о 8. год. веч.**

Опісля зібрані зачали обмірковувати, чи филаделфійськими силами можна би було зробити величаве свято. Перш всего обговорено, як мається підійти до дальшої праці. По зрілій дискусії принято постанову, що **кожна орґанізація, яка почуває себе українською — життездатною до громадської праці** і яка хоче возвеличання 10-літної річниці 1. Листопада, повинна прислати по одному делеґатови на збори 30. серпня, щоби з тих делеґатів уконституувався комітет Листопадового Свята. Точки програми (деклямації, соля і промови) будуть розділені поміж всі товариства до виконання. Делеґати-репрезентанти товариств будуть мати обовязок допильнувати того, щоби товариство одержану точку до виконання як слід виконало.

Справа диріґента і хору.

Хор до свята повинен бути так сцілений, що кожде товариство з поміж своїх членів повинно поставити до диспозиції комітету по кілька співучих сил, з яких зложиться многочисельний хор.

Хор буде вишколювати визначний, талановитий музик, молодий громадянин Дубас. Рівнож гр. Дубас виведе до попису свою орхестру.

Для орієнтації треба подати до відома, що ґр. Дубас здобув у филаделфійській консерваторії диплому і виграв т. зв. контест-попис. Филаделфійська суспільність повинна би приголубити цього дуже талановитого молодого чоловіка, щоб він згуртувати потрафив у Филаделфії вокально-музичні сили, щоб не запозичатись чужими силами зпоза Филаделфії.

Обговоривши склад хору, справу диріґента і спосіб сотворення комітету — відповідаючого вимогам всіх товариств, усталено однозгідно, що прихід уплянованого свята має піти лише на будову дому інвалідів у Львові.

На сьому місці запрошується всі українські товариства і братства на збори в справі Листопадового Свята на 30. серпня о 8. год. вечером в Січовому Домі 717 N. Franklin St. Час вже не надто великий до свята. Пора зачати щиру працю і переконати всіх, що велика Филаделфія при добрій волі уладити потрафить величаве державне свято.

Січова Окружна Рада.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЯК ДОВГО ЖИЮТЬ РИБИ?

Зоольогічний город у Копенгазі (столиці Данії) одержав гарного коропа, довгого на яких 30 цалів. Учені сподіються богато по тім коропі; хочуть справдити погляд, чи то правда, що деякі риби жиють дуже довго. Короп той родився в акварії, має точно означений вік: жиє вже 30 літ. Сподіються, що ця гарна риба житиме до 2040 року. Деякі коропи в ставі Фонтенебльо мають уже нібито по 200 міт і посивіли а радше збіліли на шкірі наслідком старости. Найстаршою одначе рибою була щука в Мангаймі, неправдоподібно велика, бо аж 17 стіп. Щуку цю, якої останки переховувано донедавна в Мангаймі, зловили в 1497. році (так записано у літописах). В жолудку риби найшли тоді перстінь, який доказував, що рибу впущено до ставу 267 літ перед тою датою. Але після розсліду показалося, що кістяк щуки з Мангайму штучно сконструовано з числених кісток менших риб, або що взагалі той 267-літній великан зовсім не жив. А що торкається „посивілих" риб, то їх барва походила від грибової нарости на їх лусці. Так ціла надія на коропа з Копенгаґи!

ЗЛОДІЙСЬКИЙ МУЗЕЙ.

„Красная Ґазета" повідомляє, що в одній петербурській фабриці уладжено музей скраджених річей, відібраних робітникам летючими відділами охрани. В тім оригінальнім музеї можна найти всі вироби фабрики, почавши від найпростіших, а кінчаючи найбільше люксусовими. Большевицька ґазета підкреслює, що конче треба поборювати крадіжі, дуже розповсюднені у фабриках. Самі робітники, коли зловлять злодія на горячім учинку, розправляються з ним безоглядно, а часто жорстоко.

ЖІНКИ МОРЯКАМИ НА РОСІЙСЬКІМ КОРАБЛІ.

До Ліворно (в Італії) причалив російський корабель „Карло Маркс". Залога того корабля, за виїмком капітана, складається з самих жінок. Вони носять мужеську морську ношу й на зверх мало ріжняться від мужчин. Капітан корабля каже, що ніколи не мав пильнішої і милішої залоги, як отся жіноча.

ЗВАННЯ ЗАМІСЦЬ ВІНА.

Одна париська ґазета розписала недавно анкету щодо висоти віна, яке дістають тепер дочки міщанських родин у Франції. Анкета дала цікавий вислід, а саме виявилося, що віно дуже втратило популярність. Замісць віна молоді чоловіки жадають, щоби їх будучі жінки мали якийсь фах у руках і помагали покривати кошти спільного життя, а бодай, коли потрібно, вміли заробляти на себе.

ПОДЯКИ

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ.

Підписана члениця сестрицтва Любов, від. 177 У. Н. Союза, складає щиру подяку У. Н. Союзови за уділення їй із запомогового фонду допомоги в сумі $50. Та допомога була для мене великою помічю в моїй тяжкій хоробі.

Коби моє положення розуміли другі, то цілком певно не вагалися би вступити до нашої дорогої орґанізації.

Евфрозина Накопінська.

ЮТИКА, Н. Й.

Підписаний одержав в тяжкім горю від У. Н. Союза і своїх братів у відділі не тільки потіху в словах, але і допомогу в сумі $75. Щиро дякую за поміч і взиваю всіх других з нашої місцевости, щоби стали дітьми нашого Батька Союза.

Михайло Данавяк.

Др. Остап Грицай (Відень).

ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА ЯК ПИСЬМЕННИЦЯ (7)

(Докінчення).

„ЗА СИТУАЦІЯМИ".

Ну, наш українсько-моравсько-каліфорнійський спекулянт не помиляється. При самім кінці чуємо, що Чорнай і справді був тоді в Йоганнеса і побачив Аґляю сплячою на його софі, а хоч опісля Іванна в імени Аґляї та Йоганнеса розяснює йому все, то Чорнай не хоче мати з Аґляєю більш нічого до діла. Аґляяж, опритомнівши після страшної пригоди та дізнавшись, якого лиха наробила того нещасного вечера, хоче спершу застрілити Йоганнеса. Не робить того одначе, тільки відвертається від того ледаща раз на все, та пробує ще раз говорити з Чорнаєм, щоби звернути йому передовсім — позичені гроші, бо не вважає згідним зі своєю гординею їхати теж за гроші професора на науку. Колиж професор мимо всього, що промовляє тут за невинною в суті річи Аґляєю, не дається переблагати, але і грошей відбирати їй не хоче, Аґляя бере їх таки і скупана в сльозах виходить з хати Чорная. В кінцевій замітці роману читаємо, що після пяти літ Аґляя померла, добувши слави великої пяністки, та що професор Чорнай одержав вістку про її смерть від брата Аґляї, який заразом звернув йому випозичену їй грошеву суму. На тому наш роман і кінчиться.

Оттак в найважнішій части цього оповідання ми замісць малюнку Аґляєвого шляху до вершин творчого ідеалу — маємо доволі силувану історію якогось дурисвіта та фразеольоґа, в якій так нужденно губиться золота нитка висших стремлінь нашої геройки. Я мушу повторити ще раз, що все те, що вяжеться з особою та маневрами Йоганнеса, побудоване авторкою на пісковім ґрунті припадку, та що ті припадки тут скрізь двозначної вартости. Це простий припадок, що тут являється Йоганнес і то такий Йоганнес, який в обставинах нашого життя — як уже зазначено — є рідким виїмком. Припадок, що він стає мешкати в Іванни і так запізнаєтьея з Аґляєю. Припадок, що професор не дізнається про те скорше, хоч зустрічається з Йоганнесом, та що Чорнай відізджає, а Йоганнес має нагоду зблизитися до Аґляї. Припадок, що Аґляя саме підчас розмови обидвох братів мусить лишити їх самими і спричинити так катастрофальний виступ Йоганнеса з брехнею про Аґляю. І припадок воно, що Аґляя мусить саме того вечора так запитися, що не в силі відріжнити Йоганнеса від Чорная, а хати Йоганнеса від хати Іванни. Але коли воно, нехай і всилу вигаданих припадків, уже так, що Аґляї доводиться переживати конфлікт душевного роздвоєння, спричинений раптовим нахилом до Йоганнеса, то чому вона, як вона каже про себе, що в неї є „триб за ситуаціями" та любов до вольного життя, без оков буденних звязків та без обмежування життевого простору — чому вона, питаюся, не видержує у своїй гордовитій химерности аж до кінця? Чому не вона сама розяснює Чорнаєві **все,** а Іванна? Чому в неї нема настільки характерности, щоб признатися нехай і до найгіршого вчинку, коли він з якогонебудь погляду викликаний її вдачею? До чого та страшенно прикра сцена її останньої розмови з Чорнаєм, де вона раз вимахує револьвером, а раз заливається сльозами, як прогрішена школярка, а далі віддає й бере назад гроші від людини, яка не хоче мати з нею більш нічого спільного? Читач іменно пригадує собі тепер усі її прегарні слова про тугу, про волю, про те, яка вона инша, ніж другі дівчата та її колишню готовість „тарахнути собі в лоб", коли не зможе зажити своїм життям, а порівнуючи ті слова з **ділами** Аґляї — мусить сказати собі, що це тільки гарні слова. Правда — письменниця впевнює нас, що Аґляя стала всетаки славною артисткою. Але мимо цього запевнення авторки ми відкладаємо її книжку з почуванням, що такі Аґляї — це кволо дебелі цвіти, які ломляться при першім подиху суворого життя.

Є ще в нашій повісти декілька гарних висловів Йоганнеса про значіння землі, про потребу літературних творів з геройського минулого народу для розбудження національної свідомости в ньому, але читач бажавби, щоб такі гарні думки висловлював радше професор Чорнай, ніж той пі дозрілий чоловік, що в кожній хвилі готовий до якогось шантажу. Гідними уваги є тут нпр. слова: „Щоб сам якийсь народ став великий, свобідний і сильний, то треба, щоб ідеал мужчин, жінок і дівчат був не терпеливий мужик, а нетерпеливий войовник, котрий буде згоден орудувати в потребі більше мечем, як плугом. І то не сліпою скаженістю, а геленською*) мудрістю. А до того є кождий мужицький народ, котрий походить від войовників, як і Українці — призначений. Народ треба за серце хватати, а не за голову. Розумові і мудрим він не довіряє. Народ, повторюю, що хоче бути і остатись великим, не сміє орудувати самим лише плугом, **але також і зброєю, і мусить мати традиції серця геройчні.** — А в кількох инших місцях наша письменниця озивається дуже теплими словами про мужицтво в його звязку зі своєю прадідною землею. Роздивім же тепер, як Кобилянська розмальовує світ українського селянства в романі **„Земля"** та в коротких мужицьких оповіданнях.

*) Авторка думає тут про стародавніх Гелленів (Ґреків), що славилися своєю високою культурою. Але зазначу, що тісамі Ґеллени були дуже лихими громадянами свойого краю, з партійних межиусобиць не двигнулися ніколи до ідеї великого обєднання і самі були причиною свойого остаточного занепаду. — О. Г.

Дезідерій Мальоній.

ФЯКЕРСЬКИЙ КІНЬ І ЙОГО ГОСПОДАР.

(З мадярського.)

Каштанка була фякерська коняка. Її господар, Іван Будь, був візником.

Що ночі стояли вони біля народнього театру, на углі каварні „Орієнт". Вони приводили мене щось шість літ день за днем по півночі з редакції до дому. Всі трое були ми добрі знакомі.

З Івана Будя я все був задоволений, але на Каштанку я нераз розсердився. Траплялося, що вона серед найбільшого бігу нечайно приставала, розкрячувала всі чотири ноги, опускала голову і за ніщо в світі не хотіла посунутися вперед. Ні на крок.

Зпочатку й Іван Будь не хотів піддатися.

— А хай то громи тріснуть! ...Я вбю тебе на місці!... Ну!... Каштанка! Вйо!...

Все дарма. Тут не помагали ні гарні слова ані погрожування батогом. Каштанка не ворушилася.

Кінець усе був такий, що Іван Будь злазив із воза.

— Таке то вже це падло, прошу пана! — нарікав розжалоблений візник. — Точнісенько така була моя жінка, бідна... Ну, навіжена, ну!

Насамперед шарпав Каштанку за віжки, копнув теж раз її, а потім погладив. І коняка зараз дальше йшла, слухняно ступала, доки її провадив господар. Я думав собі, так усе в порядку, піде аж до дому. Ая! але, як лише Іван Будь виліз на своє місце й завданням Каштанки було тягнути віз, а з возом Івана Буддя і мене, конина знову ставала і не рушилася з місця. Передовсім весною, коли воздух свобідної природи доходив аж до міста, любила Каштанка так зноровитися. Тоді я все злазив і йшов пішки додому!

Іще здалека чув я, як Іван Будь просив конину, але попри те і кричав і бив її...

А на другу ніч Каштанка везла нас бездоганно й Іван Будь не міг нахвалитися її.

— Вона лише трохи така отяжіла, пане, але зрештою нічого не можна їй закинути... Нині чи завтра буде вже шіснацять літ, як вона працює мені на хліб! Так, шіснацять літ ми тут так разом проводимо ночі. Шіснацять!... З того часу, як ми пішли в чужі сторони... Правда, Каштанко?... Ах, коби то і моя жінка була така, як ти!

— Пане Будь! — сказав я для ствердження правди — ви вчора казали, що ваша жінка такасама була.

— Ну так, бо я вчора був дуже розсердився на неї. Але що правда, то правда, прошу пана. Колиб жінка була такасама, то я нині не стояв би тут на вулиці біля ковбасника!... Але в неї був язик, прошу пана, хай Бог сохранить! Тай ще інше! Коли їй що раз влізло в голову, то я міг її просити до самої смерти! Навіть, колиб я і шкіру здер був із неї, і тоді ні, о ні! Коли я сказав: то біле, вона зараз: ні, чорне!

Літом, коли ми балакали собі вулицями, освіченими місячним сяйвом, а конина чалапала і тягнула за собою віз, було видно також вдоволена своєю долею.

— А коли воно дійсно було чорне те, про що ви впевняли, що воно біле?

— Гм, — кивнув головою Іван Будь — у нас воно не так, прошу пана, як у великих панів. Самособою, що воно було чорне! В тому властне річ, що по її боці була правда! Але де ми зайшли би, колиб жінка все і все мала рацію?! Приміром: Колиб отся конина, Каштанка, так колись сказала, що не піде, і таки не пішла би. Хто тоді потягнув би віз? Відкіля я тоді взяв би на насушний хліб?... Таж сам я не можу тягнути воза! Прецінь місце чоловіка є на сидженні. Чи не моя правда?

Іван Будь задумався. Я також.

Він говорив далі:

— Я нераз пробував з нею. А потім сказав зітхнувши:

— Хай чорт побере те все.

Одної ночі, тоді також гарно світив місяць, Каштанка тьопала з нами, Іван Будь цілком розжалобився:

— Я нічого не кажу, трохи правди могло бути і по її боці, по жінчиній. Бо й отся худобина знає, чому пристане, чому не хоче йти далі. Лише, що худобина не в силі того сказати. А люде словами порозуміються. Роботу вона мала вдома, моя жінка, то свята правда. Бо, прошу вас, пане, в нас також не падало з неба. Що правда, то правда... Ну, тай я, так легенько, не видам цента. Що може жінка зробити, хай зробить, не лише прилизуватися і таке інше, як тут у великім місті. О так! Але вона нараз давай лементувати, що краще піде на службу, як вічно гарувати!... Не знаю, хто то міг їй піддати таку думку. Вічно нарікала, що нібито вона має з життя?! Для кого властиво працює, навіщо щадить, бож інший має, навіть жебрак має, а вона не має ні одної дитини!...

„Коли не маєш, то мовчи!", кажу я, бо такі слова сердили мене. Коли кому Бог не дав дітей, то що робити? Але ні! Вона ще обидилася. Що я її роботою замучую на смерть, то тому! Що я не хочу, щоби ми мали дитину!... Я вибив її, прошу пана, що аж лоскіт ішов. І гадаєте, помогло?... Вона не лишилася довше. Таж я також лише людина, але то одно правда, що я в злости за її язик міг убити. А вона все більше сохла, плакала по ночах. Або я, або вона, подумав я собі, але разом годі довше. І не вгадала вона мої думок?! Каже вона: „Чоловіче, ми не сотворені для себе, я йду!" Треба вам було бачити це! Навіть як би в мене було камінне серце, ще стиснулося би. „То йди до чорта!" сказав я їй. „Але ти не сердишся на мене?" спитала вона, бож її таки тягло до мене... Колиб чоловік не мав такої собачої вдачі, тож я мусів би їй таки відповісти щось. Але де там, я запряг отсю худобину тай вйо... І я лишив її так, як стояла. Ми пішли в чужі сторони. З того часу не чув я про неї нічого. Шіснацять літ минуло з того часу. Але колись мушу поглянути, що з нею... В літі поїду додому. І ця худобина потребує вже трохи спокою, після шіснацять літ великоміського бруку. Правда, Каштанко?... До літа матиму три тисячі ринських, тоді поїдемо додому. І тобі буде добре, Каштанко, не бійся!

Я пильно приглянувся шкапі.

Вже час був зачати їй жити кращим життям, бо коліна вже геть їй позападалися, шия скривилася. Вона вже не йшла, лише воліклася наперед себе.

Не буду тратити слів надармо. Іван Будь відпровадив у літі коняку додому.

Але з кінцем вересня Іван Будь стояв уже знову на розі каварні „Орієнт" біля ковбасника. Одначе до воза була вприжена не Каштанка, лише якийсь худий сивий кінь.

— Ну, дядьку Іване?

— Я знов тут, пане!

— І що?

— Мені тут ліпше.

— А Каштанка?

— Вона лишилася вдома. Не хотіла, погань, іти зі мною. Зрештою, хай відпічне собі. Заслужила собі.

Пізніше я розпитав його все докладно.

— Жінка, вона жиє ще, прошу пана. Зараз пізнала мене. „То ви?" спиталася вона, як я ввійшов. „Так, то я", сказав я. Вона впала мені на шию, розплакалася, діти також в плач.

— Що за діти?

— Троє дітей, прошу пана, Андрія Бато. Бо з того часу, як вона не дістала від мене ніякої вістки, знову вийшла замуж за Андрія Бато. Нотар писав навіть сюди у моїй справі. Таке то воно. Деякі люде не мають щастя в тім нужденнім життю.

— І ви вернулися сюди?

— Так. Вони і так мають доволі тяжке життя. Андрієви в літі молотілка відірвала руку. Що йому дідич за те платить, то не вистарчає. Жінка, бідна, працює на чоловіка і на тих троє дітей. Скажіть лише, троє здорових дітей, я нічого не мав би проти того, колиб вони були мої!... То тяжко вже тепер звикати до того, краще хай вже буде так, ніби я вже вмер. Тай взагалі, коли добре роздумати над тим, то жінка взагалі не винна.

— А що жінка казала?

— Жінка?.. Ні словечка, бідна. Показала лише мені дітей. І сказала: „Бачите, бачите! Чому ви так тут мене лишили, чому?!.. Легко сказати! Хто, до чорта, помагав би їм тепер, колиб мене не було, це рад би я знати?!

— Що? Отже ви хочете їм помагати?

— Таж то ясне. Осьтут, три тисячі ринських! Коли вона вже має діти, то хай бодай має з них радість. Бо як я добре над тим призадумаюся, ласкавий пане, то вона не була зла жінка... Лише це падло, Каштанка, гризе мене!... Тай отся конина не без закиду, що я купив собі її, але та навіть не вартує за тінь тамтої. Та ви бачили тамту конину! Жінка також зараз пізнала коня, а діти гладили його. Йому тепер добре живеться. Тепер похожає собі по коліна в конюшині. Коби лише не здуло його. Я знаю, його шануватимуть, доки його життя. Вже недовго жити йому. Тай і мені не довго жити. Це вичікування по ночах тут у великому місті, на дощі, на морозі. І конина того не видержить... І не хотіла вона йти, падлюка. Не рушилася, навіть колиб я вбив її на смерть, за ніщо в світі ні. І добре робила. Буває конина, що має більше розуму, як людина... Але то її щастя, що вона конина.

Переклав **М. Середа.**

МАТИ І ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ТІЛА І ДУШІ ЛЮДИНИ В ЧАСІ ДИТЯЧОГО ВІКУ.

Пригадаймо собі, що думаємо про батька, а що і як, звичайно, про матір. Батько — то гордість, слава й оборона дитини. А мати? Її праця, зложена з дрібниць, а величезна, про яку майже не знаємо, не памятаємо — не хочемо думати. Вона рішає про наш характер, виховання і цілий пізніший вік.

На старші літа розуміємо це і знаємо, але не можемо цього сказати нашій матері, бо вже її нема на світі...

* * *

Від колиски немовляти зачинається виховно-педагогічна діяльність матери. Свою маленьку і невикінчену істоту мати зачинає виховувати і заправляти до життя від хвилини її уродження. Завдяки приємному колисанню, пізніше лише зрідка заступлюване колінами батька, родиться в дитинки перша радість і охота до життя. Від першої хвилі свого життя, це мале, слабе та безрадне сотворіння завдяки матері ніколи не є само, бо полишене само собі — гине. Завдяки матері нагромаджуємо від найвчаснішого дитинства перші, найважніші враження зору, бо в перших розмовах із дитиною мати викликує це найвчасніше зацікавлення, а цим побуджує дитину глядіти на світ і викликує в ній активність. І так завдяки матері переходить воно ціле вчасне дитинство під знаком щораз то нових вражінь і зацікавлення. Перші науки, як робити ужиток із своїх мязів, як помагати собі органом мови (мова малої дитини), як органом травлення (приймання і видалювання корму), порядок і правильність у відживлюванні. Все це завдячуємо матері. Далі: журба за чистоту, загартування дитини, охорона перед недугами. Тут треба конче згадати також і те, як то матері у своїм великім піклуванні, журбі і любови дитини поповнюють часто і помилки, бажаючи їх охоронити перед усякими життевими прикростями. До таких помилок належать такі часті пересторогги: **„Не впадь, не вдарся!" А так виховуваним дітям далеко частіше приключаються нещасливі пригоди, тому, що у них нема виробленої зручности.** Найчастіше набе собі ґудза на голові така дитина, яка не має відваги влізти на крісло і з нього зіскочити.

І так у тишині, від вчасного дитинства вкладає в нас мати богато відомостей з окружаючого нас світа тай так виробляє наше тіло і наші умові здібности. Трохи пізніше, у віці, знанім під назвою „віку питань" в добі найбільшої цікавости, найвиразніше виступає роля матери, бо ця доба вимагає богато совісности і посвяти кождого виховника. Тоді і рученята й ум дитини працюють найсильніше, коли кожда її забавка мусить бути розложена на части, чи то буде трубка, чи лялька, якої очі мусять бути видовбані, а животик випорожнений з трачиння і докладно розслідженний. А чи хто з нас забув цю хвилю, коли ми в дитинстві хорували? І знову бачимо себе в ліжку, а біля нас нашу неньку, що забавляє нас витинанням із паперу коней, коров, свинок і т. д. **Нещаслива ця дитина, що не зазнала любови матери і котра не мала ніякої приємности в дитячих літах.**

Воно відбивається некорисно на цілому пізнішому житті людини.

А скільки разів була нам мати розрадою? Хто з нас не переживав хвилини в свому житті, коли на наш крик прибігла мати перелякана, бліда і приголублювала нас, брала в свою опіку, при чому все виявляла навіть у загрожуючій небезпеці відвагу, на яку може здобутися людина, повна любови. Такий є безвпливний вплив матери на формування тіла і душі будучої людини. В добі виростання дитини мати віддає дітям — свою найліпшу частину. **Щодо духових здібностей — знане є, що сини свої виїмкові здібности одідичують переважно по матери, а дочки по батькові.**

І так, формування дитинства залежне від богатьох чинників: успосіблення, таланту і нахилів дитини, але в значній степені від його виховників, а в першому ряді від матери.

Відси це почуття безпеченства і певність дитини лише в присутности матери, як рівнож і це, що дитина все старається бути біля матері і звертається до неї.

Любов матері з її тугою та привязанням є тому такою сильною взаїмною злукою між матірю і дитиною. Тому теж усі переживання почувань молодої душі дитини так сильно звязані з матірю. І відси ця переносність почувань з матери на дитину, яка так сильно реагує на неньчині сльози плачем, а на її усміх відповідає зараз виявами радости.

Пізніше приходить **шкільний вік і час книжок.** Школа — це теоретичне доповнення — а це, що вкладає в нас мати — то сильні основи.

З доростаючими літами і зі зростаючою самостійністю затрачується насамперед ця потреба певности і безпеки, які давала нам присутність матери, тому зачинаємо забувати про неї, але сліди цеї первісної потреби є в нас іще й пізніше через ціле наше життя. На війні неодин вояк, тяжко ранений на полі бою, коли біль і терпіння мучили його, вмирав із словами: „Мамо!", бо це слово є синонімом бажаного почування.

* * *

Спомини з нашого дитинства, а головно ці, що торкаються памяти про наші матери — навіть найдрібніші переживання, переховуємо у нашій памяти, як святість, як найдорожчі памятки. У славних письменників і вчених, а також у народній устній словесности знаходимо, часто уваги і спомини про матері (Шевченко: „Слово мати, великеє слово!", „Хто матір забуває, того Бог карає!", „Не кидай матері!"). У пізнішому віці у кождої людини виступають дивно виразно ці вчасні спомини з дитячих літ про наших батьків, про батька й неньку. Бо треба памятати, що думка дитини все запрятана теперішністю, молодь і дозрілий мущина все глядять у будуччину — а лише старший чоловік часто думає про минуле. Тому так часто буває, що хтось після кількадесятьох літ відшукує місце свого уродження, щоби бодай у памяти знайти і відновити останки споминів із своїх дитячих літ, а при цій нагоді відновити спомини про своїх батьків.

У пізнішому віці щойно розуміємо ролю, яку відіграла в нашому житті — наша мати. І щойно тоді зі зворушенням споглядаємо позад себе на часи нашого дитинства. І тоді стає перед нами батьківський дім, повен радости, чару, блеску і сонця — а кульмінаційною точкою у цьому середовищі є наша дорога мати.

З ПОЕЗІЙ ЛЬВА ПОРОЦКА.

ХЛОПСЬКА ДОЛЯ.

А як пішли вже хлопи із поля,
Тоді на поле вийшла їх доля
І каже: „Бідні, бідні, ви хлопи,
Чужому клали ви тоті копи,
А домів взяли знаряддя голе
І чорну згадку на стерню, що коле
Так тяжко, важко ті босі ноги,
За чужі копи — за чужі стоги".

ЦВІТИ В СТЕРНИ.

А як забрали пани вже копи,
Тоді колося збирали хлопи,
Та ні, не хлопи — малі їх діти,
Вони зазріли у стерни цвіти —
Дрібненькі цвіти, сині й червоні,
Вони їх рвали в малі долоні,
І дивувались дуже: відкіля
На стерни взялось дрібненьке зіля.
Аж одно каже: „Знаю, вже знаю,
Дома я бідну неньку маю!
Вона на поле боса ходила,
Стерня колола і кровця плила,
Ось з тої крови взялися цвіти"!
И не дивувались вже малі діти.

Кандидат на журналіста.

До начального редактора одного часопису зголосився молодий чоловік, що бажав бути журналістом. Шеф хотів випробувати його денникарські здібности, тому спитався його:

— Як зачнете статтю про річ, про яку не маєте найменшого поняття?

— „Як довідуємося з найвіродостойнішого жерела"... — відповідає кандидат.

— Добре, а як закінчите?

— „Ми могли би ще дуже богато писати на цю тему, колиб не недостача місця"...

— Знаменито, я вас приймаю! — відповів шеф.

—o—

Подружна балачка.

— Чи ти чула? Цей ідіот Богдан одружився з прекрасною Оленою. Це скандал. Мабуть всі осли мають щастя до гарних жінок.

— Ти... якжеж ти мені схлібляєш...

